

Pisksnärtsskador samhällsproblem snarare än kultursjukdom

■ Att, som Markus Beland gör i Läkartidningen 48/2003 (sidorna 3998-4001), kalla pisksnärtsskador för kultursjukdom är en skymf inte bara mot de skadade utan även mot kulturen. Ordet kultur emanerar från latinet och definieras i lexikon som odling, ursprungligen syftande på jorden, senare även i mer vidsträckt betydelse på alla mänskliga verksamheter, andliga och materiella, och på resultat av dessa verksamheter som förs vidare till efterföljande generationer. I Kants definition benämns kultur som »något högre än vad naturen själv kan åstadkomma«.

Man kan i detta sammanhang med viss intellektuell möda hålla med om att en pisksnärtsskada är ett resultat av en materiell verksamhet, som t ex bilåkande, idrottsutövande, misshandel och liknande aktiviteter som pågår i vårt civiliserade samhälle. Men att resultatet av denna gärning, själva skadan, skulle föras vidare till nästa generation, som om det vore ett virus eller en nymutation eller en förvärvad egenskap som flyttas över på vår avkomma med andra magiska medel, har jag inte sett något vetenskapligt bevis för. Att utrota farsoten pisksnärtsskador låter sig inte göras utan att människans attityd till våld ändras och hennes kunskap om sårbarheten av vår kropp och dess funktioner ökar.

Ta ansvar för patienterna

Det är nu hög tid att läkare tar sitt ansvar för patienterna istället för att identifiera sig som tjänstemän åt landstingets makt-havare, även om man känner ett outtalat hot mot den egna karriären genom att inte uppföra sig politiskt korrekt.

Om vi skulle ha gjort så som vi en gång lärde då vi konfronterats med pisksnärtsskadade som presenterar kroniska besvär med en mängd disparata symptom, och lagt ned all den möda på diagnostik som vi gör vid andra svåra sjukdomstillstånd, hade vi sannolikt kunnat erbjuda adekvat behandling, bot eller åtminstone lindring, vilket vi inte lyckas med idag.

Istället har andra obskyra krafter som vädjar till människans girighet gjort det möjligt att förhindra den medicinska utvecklingen inom nackskadeområdet, vilket har lett till vår tids häxjakt på en grupp människor som på grund av att skadan drabbar själva centrala nervsystemet ej har en chans att försvara sig mot det angrepp från hela samhället i form av anklagelser om lättja, arbetsovillighet, försäkringsbedrägeri och psykisk instabilitet som blivit resultatet.

Denna »kultursjukdom« ska behand-

las som andra sjukdomstillstånd, trots att vi tidigare inte känt till den. Om vi läkare går med på önskemålen från dem som hanterar våra skattepengar och slutar att diagnostisera sjukdomar och bara avfärdar alla symptom som inbillade modetrender som inte kräver samhällets resurser, så behövs vi inte.

Det blir billigare, men blir det bättre?

Om du drabbas av »modesjukdom«?

Tänk om du själv drabbas av en »modesjukdom« och upptäcker att den gör förskräckligt ont, och att den gör dig helt försvarslös så att du dör om ingen annan tar hand om dig? Ett sådant samhälle fö-

Replik:

Vetenskaplig nyfikenhet att försöka förstå det oklara

■ Ulla Bergholm ogillar användningen av ordet »kultur« i samband med pisksnärtsskada. I min artikel letar jag efter förklaringar till den till synes stora skillnaden i förekomst, uppmärksamhet och tolkning av olika syndrom med »diffus« sjukdomsbild som finns mellan Sverige och andra länder. Där ingår, bland fibromyalgi, elöverkänslighet och utbrändhet, även pisksnärtsskadan.

Jämförbara fysiska livsvillkor, med hänsyn till pisksnärtsskadan i synnerhet jämförbar biltrafik, föder tanken att skillnaden bör letas i kulturella sammanhang där olikheterna mellan länderna är stora. Med »kulturella sammanhang« menar jag bland annat ett påfallande stort intresse för hälsa och sjukdom i Sverige och en relativt dominerande biomedicinsk »monokultur«. Traditionellt stark fokusering på arbetsliv och samhälle samt möjligen en generellt konflikt-

refaller i alla fall mig mer skrämmande än alla andra framtidsscenarioer som den kulturella eliten förespeglar.

Vi måste återerövra den vetenskapliga och medicinska nyfikenhet som ursprungligen förhoppningsvis lockade de flesta av oss till läkaryrket och låta den vägleda vår läkargärning istället för maktlystnad och girighet. För att tillfredsställa sådana behov finns andra yrken.

Ulla Bergholm

med dr, specialist
i allmänkirurgi, Järfälla
ulla.bergholm@chello.se

undvikande hållning är andra kulturella faktorer som kan vara av betydelse. Anmärkningsvärt i detta sammanhang är även den sparsamma användningen av psykoterapi i behandlingen av dessa syndrom.

Nedvärderar psykosocial situation

I god tradition verkar Berglund insinuera att det är nedvärderande att betrakta även (pisksnärts-)patientens psykosociala situation. Att förstå det »oklara« i somatoforna och besläktade syndrom och att försöka se större sammanhang, när vårt biomedicinska dogma så uppenbarligen inte räcker till, är inte just detta den vetenskapliga nyfikenhet som Berglund efterlyser?

Markus Beland

distriktsläkare, Jokkmokks vårdcentral
markus.beland@nll.se

Ärlighet och datajournal – säkerheten god

■ I Läkartidningen 47/2003 (sidan 3892) diskuterar Cecilia Mattsson, ST-läkare på medicinkliniken, Norrlands Universitetssjukhus, faran i att läkarna i efterhand skulle friserar datajournalanteckningar i händelse av anmälan till Ansvarsnämnden. Hon påpekar att man i en icke signerad datorjournalanteckning kan ändra utan att ändringen sedan framgår. Hon framhåller vidare att frågan är ett delikat diskussionsämne, eftersom läkarkårens ärlighet och integritet kan ifrågasättas.

Jag förstår Cecilia Mattssons oro, men jag tror att dylika ändringar i an-

teckningarna sällan blir aktuella i praktiken. Inte för att vi läkare skulle vara mer eller mindre ärliga än andra yrkesgrupper, utan för att jag här hyser en stark förtröstan på papperskvarnarnas grundlighet och långsamhet.

Signeringen

När en eventuell anmälan kommer i ett brunt kuvert från HSN är anteckningarna rimligen signerade, om inte aktivt av läkaren själv, så genom automatläsning. Detta är en funktion som finns i BMS-systemet, och liknande funktion finns även i andra journalsystem. Den